

Szerző

Cím

Elhagyott muzeum

Forrás:

Az Est.

Bp.

(Hely)

1910 X/19

(Idő)

Az elhagyott muzeum

Pörösködés Zichy Jenő hagyatéka körül

— Az Est tudósítójától. —

A berkaszárnyákkal szegélyezett, gyerekektől nyüzsgő Rózsa-utcában, a melynek igazán semmi vonzó tulajdonsága sincs a pesti benszülöttek szemében, néhanapján kockás idegenek jelennek meg. Baedekerrel a kezükben és komolyan keresnek valamit. Az utikönyvük szerint a 61. szám alatt egy ritkaságszámba menő mügyűjteménynek kell lennie, a palotában állítólag ott volna Brandenburgi Katalin gyémántos forgója, a kínai anyacsászárné drágaköves nyakéke, ősi diszruhák, melyeknek értékét fölbecsülni se lehet, azután képek, ezerszámra exotikus ritkaságok, régiségek, végül pedig egy előkelő, finom házigazda, egy dús gazdag öreg nábob, a ki gyerekes örömet lel abban, ha idegeneket vezethet végig a palota pazar szobáin és elmondhatja nekik a drága gyűjtemény származását, történetét. És mindezek helyett

lálnak az idegenek egy elhanyagolt külsejű, porosablaku házat, leeresztett függönyökkel, jól elzárt ajtókkal, az udvaron egy-két öreg embert a kik szomorúan néznek végig a jövevényen és fásultan mondják:

— Nincs itt kérem semmi.

Ez a bus épület a néhai gróf Zichy Jenő palotája, az ugynevezett

Zichy-muzeum

Ráült a méltóságteljes külsejű palotára a magyar átok, a viszálykodás és a művészi érzékű gróf kulturális célú hagyatékából per tárgy lett, gondnokság alatti ingatlan, a melynek sorsa évek óta dohos akták szeszélyétől függ.

A Zichy-muzeum létesítéséről gróf Zichy Jenő 1906-ban, egy politikai párbaja előtt irt néhány soros végrendeletben gondoskodott. Ugy intézkedett, hogy a rózsá-utcai palotában levő gyűjtemény a fővárosé legyen és ezzel szemben mindössze azt kötötte ki, hogy a míg Rafael fia él, övé legyen a palota használatát, továbbá, hogy régi szolgálói, Pere István és Szabó János éltek hosszai lakást és 1600 korona fizetést kapjanak a muzeumban, mint annak őrői. A gróf, a ki rajongott családja származásáért, — Prokopius császárig kutatta föl a Zichyek

családfáját és ázsiai utazását is arra használta föl, hogy tizennyolcz ös Zichyvel kössön ismeretséget — azt akarta elérni ezzel a hagyatékkal, hogy a Zichy-név a muzeummal örökre fennmaradjon és a drága gyűjtemény, melynek már az ő apja és Metternich sógora, gróf

Zichy Edmund vetette meg az alapját, el ne kallódjon.

Azonban máskép történt. Néhány héttel a gróf halála után társzerekek jelentek meg a rózsá-utcai palota előtt és egy sereg munkás

Rafael gróf

személyes felügyelete alatt kihurcolta a palotából a régi, értékes butorokat, a gróf maga pedig összeszedte a milliókat érő ékszereket. Mesés értékű dolgok ezek: így volt ott öt rend magyar diszruha, az egyik tiszta gyémánt, a többi pedig igazgyöngy, türkiz, smaragd és rubin diszszel. Ezeket a drágaságokat — melyek ekkor már a főváros tulajdonát képezték — Rafael gróf összeszedte s részint bankban, részint Verbóczy-utcai palotájában helyezte letétbe.

Ez a néhány butorszállító-köcsi pusztulást jelentette a palotának. Jegyzőkönyvek fölvétele következett, a főváros pörölte a grótot, majd pedig gondnok kirendelését kérte bíróságtól. A bíróság két esztendővel ezelőtt ki is nevezte gondnokk Tolnai Ákos festőt, átadta neki kulcsokat és ezzel hagyta a dolgoka fejlődni békésen a maguk kedve szerint.

A dolgok pedig fejlődtek szépen. A gondnok beköltözött az elhagyott palotába. Először egy szobát kért irodának, azután beköltözött a földszinti szobákba, a hol az öreg nábob élete utolsó két esztendejében lakott, mikor már nem tudott följárni az emeletre, innen pedig az emeleti lakosztályba költözött és a gróf földszinti lakását átadta Szabó Jánosnak, hogy annak a lakását is átalakítsa ebédlővé a saját maga számára. Így ment ez egy ideig majd nemsekára

Új lakók

költöztek a palotába, a melyet életében olyan büszke göggel tartott távol minden idegentől gróf Zichy Jenő. A palota szegfü-utcai részén háromszobás lakást kapott két fiatalember, bankhivatalnokok és fizetnek ezért a lakásért gőzlutással, világítással együtt nyolcszáz koronát, a mi barátságosan kevés a mai drága időkben. És hogy a rohanó kultúra se maradjon el az arisztokratikus falak körül, a kocsiszinbe beköltözött a Fészek Klub két automobilja soffőröstül. Az egyik soffőr a rég kocsislakást kapta a hátsó torony első emeletén. Még házmester is került a palotába, úgy hogy az elvitt mükincsek helyébe legalább emberek kerültek a Zichy-palotába. Ezalatt a főváros meggondolta a dolgot: minek neki a muzeum. Ébe se várva a pör végét, egyezségre ajánlott föl Rafael grófnak. Oda adja neki a palotát, ha a gróf átadja a berendezést, butorokat, ékszereket, mindent. Ez nem tetszett a grófnak, a ki érthető módon az ékszerekhez és butorokhoz is ragaszkodik. Azt mondta, hogy neki min-

708
Zichy Jenő
'1910'

den kell. A főváros azonban nem akar mindent odaadni. Hónapok óta

folyik az alku,

mialatt az eredeti pör is halad tovább.

A főváros tiszti ügyészségén, a hol érdeklődtünk az egyezkedés iránt, titokzatos mosolylyal fogadtak.

— Majd egy hónap múlva, — mondták, — akkor talán eldől a dolog.

Más oldalról viszont úgy értesültünk, hogy az egyezés már létrejött, még pedig természetesen nem a főváros előnyére. A főváros mindenről lemond, palotáról, ékszerekről és meglepszik néhány műtárggyal, köztük a festményekkel, melyek aránylag a legcsekélyebb értéket képviselik a gyűjteményben.

Minderről a rózsá-utcai palota lakói vajmi keveset tudnak. Ez a komor, szürke ház, mint valami

elátkozott Kastély,

egészen külön életet él a városban, egy darab feudális-oázis a zajos proletár-utcában. Ablakai porosak, függönyeik leeresztve: a márvány kívül egészen elszintelenedett. Ahogy belépünk a rózsá-utcai kapun, egy házmesterné fogad.

— A gyűjteményt szeretném megnézni.

— Nem lehet, ha csak a gondnok ur nem akarja. De ő nincs itthon.

Csak a nemlétező muzeum két öre van otthon, az öreg *Pere* István és *Szabó* János. *Pere* István a torony mellett lakik az első emeleten, egy szobában és konyhában, *Szabó* János a kapu mellett háromszobás lakásban. Mindegyiknek van felesége is.

— Mit csinálnak itt egész éven át? Szomorúan mosolyognak.

— Várjuk kérem a fizetésünket. Már a hónap második felében va-

kaptuk meg. Pedig a kegyelmes *Rafael* gróf ur azt mondja, hogy ő elsején mindig pontosan kiutalja a banknál. De a gondnok ur azt mondja, hogy még nem jött meg.

— És ha van pénzük, mit csinálnak? — kérdezzük

a két boldog embert

a Rózsá-utcából, a kiknek fizetésük, nagyuri lakásuk van és dolguk semmi.

— Én botanizálok, — felelte *Szabó*, — én pedig mindennap egy órát sétálok a Városligetben — mondta *Pere*.

— No és a muzeumot ki tartja rendben?

— Senki. Egyszer egy évben kinyitják az ablakot és szellőztetnek. De takarítás most már két éve nem volt. Még tatarozás se.

A hogy körülnézünk a házban csakugyan felöltik az elhanyagolt sága. A huszonöt szoba közül tizenötben laknak, csak tizben van muzeum. Ez a rész egy darab ódonság. A gyönyörű imtarziás mennyeze

hull a díszes szegfü-utcai boltozatos kapu alatt, egy ágyucső és egy *Mária Terézia* korabeli szán busan láplálja az enyészetet. A hatalmas, negyvennyolclángu villamos kandeláberek elromolva, a márványos lépcsőházat belepte a por. A pusztulás képe mindenfelé.

Ez lesz egy magyar nábob kulturális hagyatékából három esztendővel a halála után.

A gróf beszél.

Gróf *Zichy* *Rafael*, a ki családjával együtt a fehérmegyei *Sárszentmihályon* lakik, volt szives fogadni *Az Est* egyik munkatársát és a következőket mondta neki az ügyről:

— Arról nem tudok, hogy boldogult édes atyám hagyatékát a főváros vissza akarná

Tény az, hogy a muzeum ügyében per folyik köztem és a főváros közt és ha sikerülne kiegyezni, annak én örülnék a legjobban. A kiegyezés részleteibe nem akarok befolyjni. E perben jogi képviselőm dr. *Tevely* *Béla* kaposvári ügyvéd, a ki az ügyről részletes információt fog adni. Az én álláspontomat úgy fejthetem ki, hogy szigorúan ragaszkodom a végrendelet intézkedéseéhez.

Tevely *Béla* ügyvéd kaposvári irodája, melyet munkatársunk szintén fölkeresett, a következőket mondta:

— Budapest székesfőváros, a közalapítványi igazgatóság, valamint gróf *Zichy* *Rafael* közt azért folyik a pör 1908 augusztus 21-ike óta, mert a hagyaték állagára nézve nem tudtak megegyezni. A muzeumról gróf *Zichy* *Jenő* egy 1906 március 10-én kelt

néhány soros végrendeletben

intézkedik. Kimondja a végrendelet, hogy *Rafael* gróf az általános örökös, csak a rózsá-utcai palota legyen, mint állami felügyelet alatt álló muzeum, a fővárosé, minden felszerelésével, kivéve a használati ezüstöket. Övé legyen életében a palota használatvezete is, halála után pedig a család egy másik választott tagjéé.

Zichy *Rafael* gróf 1908 július 17-ikén lemondott az életében való élvezeti jogról és felhívta a fővárost, hogy a hagyatékot átvegye. Erre a felszólításra a főváros nem is válaszolt, hanem 1908 augusztusában megindította a pört. Időközben mi a bennünket illető tárgyakat elvittük a lakásból. A székesfehérvári kir. törvényszék nekünk adott igazat. Most a királyi Táblán van az ügy. Minthogy azonban a házat és muzeumot gondozni kell és minthogy *Rafael* gróf erre nem vállalkozik, jelentette ezt a hagyatéki bíróság-

delte *Toinai* *Ákost*.

Tény, hogy a muzeum fentartása a fővárosra évi 25—30.000 korona terhet róna. Ugylátszik, a fővárosnak nincs erre fedezete és ezért akar megszabadulni a muzeumtól,

	Hely
	Idő
	Személy
	Helyszám

Köt. v. füz.)